

บทที่ 4

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง ระหว่างผู้ชมกับตัวแสดง

ความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงระหว่างผู้ชมกับตัวแสดงนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ชมจะรู้สึกในตัวแสดงที่ปรากฏในโทรทัศน์นั้น เป็นเสมือนบุคคลที่ผู้ชมรู้จักเป็นอย่างดี มีความรู้สึกเหมือนเป็นเพื่อน เป็นญาติมิตร โดยผู้ชมจะให้ความสนใจในตัวแสดง นอกจากนี้ยังมีการแสดงออกถึงความสัมพันธ์อีกด้วย แต่ความสัมพันธ์ จะเป็นไปในลักษณะที่ผู้ชมมีให้ตัวแสดงเพียงฝ่ายเดียว เป็นความผูกพันที่ผู้ชมมีให้ต่อตัวแสดง ซึ่งในการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง จำเป็นจะต้องอาศัยแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง (Parasocial Relationship) เป็นแนวคิดสำคัญ

โดยปกติแล้ว ความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง จะเกิดขึ้นโดยที่ผู้ชมเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยที่ผู้ชมจะเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับตัวแสดง ผู้ชมจะรู้สึกในตัวแสดงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ผู้ชมไม่คาดคิดและไม่รู้ตัวมาก่อน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงกับตัวแสดงในละครโทรทัศน์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ชมซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มจะรู้ตัว ว่าตนเองกำลังชื่นชม หลงไหล คลั่งไคล้ หรือเกลียดชังตัวแสดง เช่นกลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน จะทราบว่าตนเองกำลังหลงไหล คลั่งไคล้ตัวแสดงมากเกินไป แต่จะไม่มั่นใจว่าความสัมพันธ์นั้นเกิดขึ้นเพราะอะไร เพราะความสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นโดยที่ผู้ชมไม่ทันตั้งตัว

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นลอย ๆ กล่าวคือมิใช่ว่าอยู่ ๆ ผู้ชมจะเกิดความสัมพันธ์นี้ขึ้นมาโดยไม่มีสาเหตุ โดยปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงนั้นมีผลสืบเนื่องมาจากการติดตามชมละครโทรทัศน์ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวแสดงจากการวิจัยพบว่าจะเกิดกับตัวแสดงที่ปรากฏในโทรทัศน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งละครโทรทัศน์ ดังนั้นในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงระหว่างผู้ชมและตัวแสดงในละครโทรทัศน์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ที่ผู้ชมมีต่อตัวแสดงในละครโทรทัศน์เท่านั้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมติดตามละครโทรทัศน์เสียก่อน เพราะเมื่อผู้ชม

ติดตามชมละครโทรทัศน์ ความสัมพันธ์ที่ผู้ชมมีต่อตัวแสดงในละครโทรทัศน์ก็จะเกิดขึ้น ดังนั้นการศึกษابัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ จึงสามารถแยกได้เป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 บัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเลือกชมและติดตามละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ๆ และบัจจัยที่ 2 ที่สืบเนื่องมาจากการชมละครโทรทัศน์คือ บัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์กับตัวแสดง จากการสอบถามและสัมภาษณ์สามารถพบบัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์ได้ ดังนี้

1. บัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์

กลุ่มผู้ชมที่เป็นนักเรียน

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนจะชื่นชอบละครที่มีแนวรักโรแมนติก แต่บัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายประเภทนี้ เลือกชมละครโทรทัศน์และติดตามละครโทรทัศน์เรื่องนั้นอย่างสม่ำเสมอคือ บัจจัยในด้านรูปลักษณะของตัวแสดง คุณสุรัชย์ นवलพลับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก โรงเรียนสุราษฎร์ธานี ให้เหตุผลในการเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์ว่า

“ ผมชอบดูละครทุกเรื่องที่พี้อ้อม พิชิตานะครับเขาเล่น ยิ่งเรื่องทอฝันกับมาวินนี่ยิ่งชอบเลย เพราะชอบตัวนางเอก เพราะว่าสวยถูกใจผม หน้าตาแบบน่ารักมากเลย พอเห็นว่าเป็นละครที่พี้อ้อมเล่น ผมก็ดูอยู่แล้ว ครับดูตั้งแต่ต้นจนจบ จะไม่ค่อยขาด คือถ้าไม่ใช่พี้อ้อมผมก็ดูบ้างแต่ถ้าเป็นพี้อ้อมนี่ไม่ยอมพลาดแน่ ” (สุรัชย์ นवलพลับ : สัมภาษณ์ 3 พฤษภาคม 2542)

อย่างไรก็ตามบัจจัยในด้านรูปลักษณะของตัวแสดง ไม่ใช่เป็นบัจจัยเดียวในการตัดสินใจชมและติดตามละครโทรทัศน์ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน บัจจัยด้านเนื้อหาของละครก็เป็นอีกบัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเลือกชมละครและติดตามละครอย่างสม่ำเสมอได้

ลักษณะละครโทรทัศน์ที่เป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นนั้น ส่วนมากจะเน้นเรื่องราวความรักโรแมนติก ไม่เครียด และเป็นเรื่องที่มีเหตุการณ์และตัวแสดงไม่ต่างจากตนเองเท่าไรนัก นอกจากนี้ บรรยากาศในละครก็เป็นสิ่งสำคัญ

“ ชอบละครแบบรัก ๆ หวานแหวว ชอบแบบละครวัยรุ่นด้วยคะน่ารักดี อยากรู้ว่าพระเอกนางเอกจะได้กันไหม อย่างรักสุดท้าย ๆ ดูทุกวันเลยอยากรู้ว่าพิมมาลากับพ่อเลี้ยงจะได้กันมั้ย

ตอนพ่อเลี้ยงจ้อพิมก็น่ารักดี งอนกันไปงอนกันมา สนุกดี " (รสลิน ม่วงทอง : สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2542)

นอกจากนี้คุณกุลธิดา ชิวธนาสุนทร ยังให้เหตุผลสนับสนุนคุณรสลินเกี่ยวกับการเลือกชมละครจากเนื้อหาว่า " ดูที่เนื้อเรื่องด้วยค่ะ ถ้าเป็นเรื่องวัยรุ่น หรือเรื่องรัก ๆ หนูชอบดูมากกว่าเรื่องที่โหด ๆ แล้วก็ชอบเรื่อง รักสุดทายเป็นปลายฟ้าค่ะ เรื่องนี้น่ารักดี วิวกี่สวย " (กุลธิดา ชิวธนาสุนทร : สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2542)

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่านอกจากละครแนวรักโรแมนติกจะเป็นที่นิยมในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนแล้ว กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนชายบางคนยังเลือกชมละครที่มีเนื้อหารุนแรง มีการต่อสู้ และเน้นการสะท้อนอารมณ์และสังคมอีกด้วย และละครโทรทัศน์เรื่องนี้นักเรียนชายที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเลือกชมและติดตามมากที่สุดคือเรื่อง " ดวงไฟในพายุ " รับบทเด่นโดย เกริกพล มัสยวานิช

" ชอบแบบบู๊ ๆ แบบที่มันสะใจ ๆ ครับ อย่างเช่น เรื่องเกี่ยวกับตำรวจ ยาเสพติด ผมชอบที่ผมชอบที่สุด เรื่องดวงไฟในพายุครับ เรื่องนี้ใช่เลย มันส์ดี มันไม่ใช่ต่อสู้รุนแรงนะ แต่ว่ามันดูแล้วได้อารมณ์มากเลย สะใจดี เรื่องของคนติดยา ผมดูทุกตอน ก็ตอนแรกเห็นเค้าโฆษณา ก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่าดู แล้วผมก็ชอบแนวแบบนี้ด้วย ก็เลยดู ครับ " (อรรถพงษ์ โพธิ์เพชร : สัมภาษณ์ 5 พฤษภาคม 2542)

กลุ่มผู้ชมที่เป็นข้าราชการครู

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้าราชการครู ส่วนมากจะชื่นชอบละครโทรทัศน์ที่มีแนวชีวิต สะท้อนปัญหาสังคม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง แต่อย่างไรก็ตามจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้าราชการครูเลือกรับชมและติดตามละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ๆ นั้น คือตัวแสดง กล่าวคือเมื่อเป็นตัวแสดงที่ชื่นชอบหรือรู้จักก็จะรอชม แต่ถ้าเป็นตัวแสดงที่ไม่ชื่นชอบหรือไม่รู้จัก ก็จะไม่สนใจ

" พี่ชอบหมีวนะคะ ละครเขาพี่ก็ติดตามมาตั้งนานแล้ว เขาสวยมาก หนูนตี เพอร์เฟค เขาก็ดีด้วยนะ อย่างถ้ามีละครตัวอย่างออกมาว่าจะมีหมีวนเล่น พี่ก็เอาจะต้องรอดูให้ได้ ไม่รู้เป็นไง ถ้าพหมีวนจะเล่น พี่ก็ต้องตั้งหน้าตั้งตาคอย แต่มีเหมือนกันนะคะที่ไม่ชอบพวกพระเอกนางเอกในละครนะ ถ้าไม่หล่อไม่สวยพี่ไม่ชอบ ไม่อยากดู อย่างเรื่องนี้ไงคะ ทะเลแปร พี่ดูบ้างไม่ดูบ้าง

เพราะพี่ไม่ชอบเป็นชู้ ไม่มีอะไรมากหรอก แต่เขาไม่สวयจริง ๆ ดูตาเขาลี อย่างนี้เหวอจะเป็นนางเอก ยังไงพี่ก็รับไม่ได้ น่าจะเป็นนางร้ายมากกว่า ไม่รู้ใครเลือกมา ไม่ชอบเลยพวกที่ไม่หล่อไม่สวยแล้วยังจะมาเป็นพระเอก – นางเอก พระเอก – นางเอกไม่สวยแล้วใครจะอยากดูละคร จริงไหม ” (วัลภา ชูมี : สัมภาษณ์ 9 พฤษภาคม 2542)

จากการสัมภาษณ์ถึงปัจจัยที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายเลือกชมละครแต่ละเรื่อง คุณไกรสิทธิ์ จิตราภิรมย์ ยังได้ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับคุณวัลภาอีกว่า

“ แนนอนอันดับแรกเราก็ต้องดูก่อนว่าดาราคอนไหนเล่น จริงมั๊ย ถ้าดาราดัง ๆ เก่ง ๆ อย่าง ลลิตา วิลลี่ ฉัตรชัย สิ้นใจ จินตรา พวกนี้ มันก็น่าดูแล้วละ ผมก็ดู ตัวอย่างนะ อย่างพอรู้ว่าเข้า เรื่องนี้ลลิตาเป็นนางเอกผมดูแน่ ๆ คนหนึ่ง ผมว่าคนอื่นก็เหมือนกัน คงไม่มีใครไม่ดูละครที่ลลิตาเล่น หรือว่ามีไม่รู้นะ ” (ไกรสิทธิ์ จิตราภิรมย์ : สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2542)

นอกจากตัวแสดงจะเป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้าราชการครูเลือกและติดตามชมละครแล้ว ปัจจัยที่รองลงมาได้แก่ปัจจัยในด้านเนื้อหา โดยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้าราชการครูจะสนใจและติดตามชมละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องราวที่สามารถเกิดขึ้นจริงได้ในสังคมตลอดจนเรื่องราวที่ให้เกิดคิดต่าง ๆ เป็นต้น

“ ถ้าชอบเป็นพิเศษตอนนี้ก็คงเป็นดวงไฟในพายุ มีสาระดี เป็นประโยชน์มากนะ ปกติไม่ค่อยได้ดูละครช่อง 5 แต่เรื่องนี้จะติดตามเป็นประจำน้อยแต่ไม่ถึงกับทุกตอน เพราะว่าบางทีก็ดูไม่ทัน แต่ไม่ค่อยพลาด ดูแล้วก็เอามาประยุกต์สอนนักเรียน แต่ละครที่ชอบแล้วรู้สึกว่ามีสาระดีตั้งแต่ดูละครมากก็คือเรื่อง “ ลอดลายมังกร ” ที่นพพลเล่น เป็นเรื่องที่ดีมาก มีสาระแต่มาน่าเบื่ออะ ได้อะไร ๆ เยอะเลย เป็นเรื่องที่ทำให้คนทำมาหากินเรียนรู้อะไรได้ ประทับใจเรื่องนี้ที่สุด ” (ฉัตรชัย ทองชิต : สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2542)

คุณอรอนงค์ เขี่ยมขำ อายุ 30 ปี ปัจจุบันรับราชการเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษอยู่ที่โรงเรียนเทศบาล 1 ชอบและติดตามชมละครโทรทัศน์มาแล้วกว่า 15 ปี แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการชมละครและการมีความรู้สึกต่อตัวแสดงของตนเองว่า “ **ชอบเรื่องสะพานดาวมากที่สุดนะคะตอนนี้ เรื่องเขาดิมาก** ให้แง่คิดในการใช้ชีวิต แล้วอีกอย่างเรื่องราวแบบนี้ รู้สึกมันเป็นแนวแปลก ๆ ยังไงไม่รู้ มันมีแนวน้ำเน่าอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับเน่าสนิท พี่ว่าในชีวิตจริงน่าจะมีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นได้นะ ติดเลย ต้องดูทุกตอน แต่พระเอก – นางเอกนี่ไม่เคยรู้จักมาก่อนนะ แต่ว่าพี่ก็ชอบ

พระเอกใครแล้วนะเออใช่ฮาร์ท เขาหึงดีนะ แบบหึงในศักดิ์ศรี เป็นคนดีพีชอบ ปูเป้ (ชื่อนางเอกในเรื่อง) ก็น่ารักดี เก่ง คล่องดี สมแล้วที่เป็นลูกนายธนาคาร แล้วอย่างเรื่องนางบาปนี่พีก็ชอบนะใช่แล้ว รู้สึกสะใจกับเรื่องนี้มาก เพราะว่าเป็นภาพที่ให้เราเห็นเลยความเป็นอยู่ของคนไทยที่แตกต่างกันมากอีก 2 ประเภทที่มันไม่ใช่เราให้หึงคิดที่ตึนะ เห็นใหม่ คนที่อยู่ในสลัมก็ใช้ว่าจะต้องเลวเสมอไป พีชอบน้องแค่มาก เพิ่งรู้ว่าน้องแค่จริง ๆ ก็ปากจัดเหมือนกัน ทีแรกคิดว่าเรียบร้อยซะอีก พีชอบดูละครแบบนี้ แต่ต้องไม่เครียด ” (อรอนงค์ เขี่ยมขำ : สัมภาษณ์ 16 พฤษภาคม 2542)

นอกจากนี้ปัจจัยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้าราชการครูตัดสินใจเลือกชมละครโทรทัศน์ได้

“ เรื่องไหนที่โปรโมตดี ๆ นะ ใ้เราก็อยากดูแหละ บางเรื่องก็เฉย ๆ แต่พอโฆษณาบ่อย ๆ ก็อยากดู อย่างเรื่อง รักสุดท้ายที่ปลายฟ้า จริง ๆ พีไม่ชอบละครแนวนี้ แต่เห็นในโฆษณามันดูน่าดูดี ฉากสวยดี เด็ก ๆ น่ารัก ก็เลยลองดู พอดูก็รู้สึกว่ เออหนุกดี ” (วิบูลย์ศักดิ์ แซ่ลี : สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2542)

กลุ่มผู้ชมที่เป็นพยาบาล

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นพยาบาลจะมีเหตุผลในการตัดสินใจในการเลือกชมและติดตามละครโทรทัศน์ไม่แตกต่างจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้าราชการครู จากการวิจัยพบว่ากลุ่มเป้าหมายเลือกชมละครโทรทัศน์โดยมีปัจจัยด้านตัวแสดงเป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนั้นยังมีปัจจัยด้านเนื้อหาและผู้จัดละครรองลงมาเป็นลำดับ

“ ถ้าจะดูละครสักเรื่องหรือคะ ต้องดูก่อนว่าใครเล่น ถ้าเป็นคนโปรดของพีก็ดูแน่ ๆ ถ้าไม่ใช่คนโปรด ก็ต้องดูอีกทีว่าเรื่องนี้มีแนวแบบไหน ถ้าเป็นแนวที่ชอบพีก็ดู ” (วิลาณี เดชมณี : สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2542)

คุณพรทิพย์ ตั้งตระกูล พยาบาลโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีกล่าวว่า ให้ความสนใจละครโทรทัศน์แนวชีวิต ให้แง่คิดสอนใจ “ ไม่รู้ว่าจ้ะรู้จักหรือเปล่านะ เมื่อก่อนบ้าชอบเรื่อง เขี้ยวถลามตามทุกวันเลย ชอบเพราะว่าเป็นอย่างไร้ มันเป็นละครที่สะท้อนถึงความสูญเสีย ความเศร้าโศก มีการต่อสู้กัน บางทีก็แสดงให้เห็นถึงความขยันขันแข็ง มานะพยายาม แสดงให้เห็นว่าชีวิตเรา

ต้องสู้ ต้องบากบั่นให้ไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ ถ้าตอนนี้ก็ชอบเล่นหนังจิ้งจอก ชอบเรื่องแบบนี้แหละ” (พรทิพย์ ตั้งตระกูล : สัมภาษณ์ 6 พฤษภาคม 2542)

นอกจากนี้ผู้จัดละครยังเป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายเลือกชมละครโทรทัศน์ได้อีกด้วย ในบางครั้งผู้ชมจะเลือกชมละคร เพราะผู้จัดและผู้กำกับการแสดงเป็นสำคัญ กล่าวคือถ้าทราบจากสื่อว่าผู้จัดคนนี้จะผลิตละครเรื่องใด หรือผู้กำกับการแสดงคนนี้จะกำกับเรื่องใด หากเป็นผู้จัดและผู้กำกับการแสดงที่ผู้ชมชื่นชอบในผลงานผู้ชมก็จะเฝ้ารอชม

“ ส่วนใหญ่เนี่ยถ้าเป็นละครของคุณไก่ วรายุท จะดูทุกเรื่อง พี่ว่าคุณไก่เค้าทำละครดี สนุกดี วิวเววิกก็สวยดี แล้วก็ทุ่มมากพี่ชอบ เค้าไม่เอาเปรียบคนดูดี ” (ปิยนาง แดงสุวรรณ : สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2542)

กลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้ประกอบการค้า

การเลือกชมและติดตามละครโทรทัศน์ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ประกอบการค้ามีปัจจัยสำคัญคือตัวแสดงและเนื้อหาของละครเรื่องนั้น ๆ

คุณพุทธชาติ สุวรรณโชติ ผู้ประกอบการค้าที่ตลาดเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี ให้เหตุผลในการเลือกชมละครแต่ละเรื่องว่าจะดูละครถ้าตัวตัวแสดงมีรูปลักษณ์ดีและจะไม่อยากชมละครที่ตัวแสดงมีรูปลักษณ์ไม่ดี

“ ชอบวิชช์แหละ ละครที่เขาเล่นก็เรื่องก็เรื่องก็ดูหมด เขาเหมาะเป็นพระเอกนะ หล่อมาก นุ่นดี น่ารักดีด้วย ยิ่งตอนยี่มนี้ยิ่งหน้ารักใหญ่ พวกที่เกลียดก็มี ไม่ชอบเลยก็ ก สุวัจจ นินะ ตาโตจะตาย จมูกก็บาน เสียงก็แหลมเสบหูไปหมด ไม่อยากเห็นเขาออกทีวีเลย แต่อยากดูพระเอกนางเอก ก็เลยต้องทน ๆ เขาไป ” (พุทธชาติ สุวรรณโชติ : สัมภาษณ์ 7 พฤษภาคม 2542)

ปัจจัยในเรื่องของเนื้อหาของละครโทรทัศน์ที่ทำให้ผู้ชมเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์คือ ผู้ชมที่เป็นกลุ่มผู้ประกอบการค้าจะเลือกชมละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาในเชิงในแง่คิดสอนใจในการใช้ชีวิต สะท้อนอารมณ์และเป็นเรื่องราวที่สะท้อนความเป็นจริงในสังคมอย่างมาก

“ เนื้อเรื่อง เรื่องสะพานดาวอะ ดินะ ให้แก่งคิดในการดำรงชีวิต แบบให้แก่งคิดสอนใจในการใช้ชีวิต แล้วก็สามารถนำมาดัดแปลงใช้ในชีวิตได้ ถ้าเมื่อก่อนก็ต้องเรื่องลอลลายมังกร ดังมากเลยนะเรื่องนี้ ดีมาก ๆ สอนให้เรารู้จักการต่อสู้ ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค และยังสอนเรื่องการใช้ชีวิตได้ดีอีกด้วยครับ ” (วิชัย วิเวกกิ่ง : สัมภาษณ์ 11 พฤษภาคม 2542)

กลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุ

ลักษณะละครที่เป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุจะเป็นไม่แตกต่างจากลักษณะละครของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้าราชการครูและพยาบาลเท่าไรนัก เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่ทำให้เลือกชมละครเรื่องหนึ่ง ๆ ก็พบว่า ผู้สูงอายุเลือกชมละครโทรทัศน์ในตอนกลางวัน เพราะความเหงา และอาศัยละครโทรทัศน์เป็นเพื่อน จนกลายเป็นติดตามอย่างสม่ำเสมอในที่สุด

สิ่งที่อธิบายให้เห็นถึงปัจจัยเกี่ยวกับความเหงาที่สามารถทำให้ผู้ชมสามารถติดตามชมรายการโทรทัศน์ประเภทละครอย่างสม่ำเสมอ คือตัวอย่างของคุณเล็ก ซึ่งได้อธิบายสาเหตุและความชอบละครโทรทัศน์ และติดตามรายการโทรทัศน์ประเภทนี้อ่างสม่ำเสมอ จนเกิดความชอบในตัวแสดงได้

“ ชอบดูละคร ที่เอามาฉายใหม่ก็ดู มันไม่มีอะไรทำ ทีแรกเปิดไว้อยู่ ๆ เป็นเพื่อนให้ได้ยินเสียงไว้ แต่พอทีหลังเริ่มดูละคร ฝ้าดู ทุกตอน ถ้าไม่ได้ดู เออ เสียตาย ย่าชอบ ธรรมากับสุนันท์ ที่เป็นดาวพระศุกร์ เขาเหมือนกันดี งอนง้อกัน น่ารัก ธรรมาน้ำตาสวยงามดี..... ธรรมามันดูเรียบบร้อยดินะ เป็นผู้ใหญ่อดี แต่ไม่ชอบอย่างเดียว มันดู ไม่ค่อยยอมเข้าใจนางเอกสักทีคือทั้งสองคน ข้างเจ้ากบก็ขี้งอน น่าจะงอนน้อย ๆ หน่อยนะ นางมาหยารัศมีนี่เกลียด แก่ล้งเขาอยู่ได้ เจอสักทีหะ จะด่าให้หน่อย ” (เล็ก กัณทวณะ : สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2542)

ผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่ไม่ได้มีกิจกรรมใด ๆ มากนัก เวลาส่วนใหญ่เป็นเวลากลับบ้าน ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงอาศัยโทรทัศน์เป็นเสมือนเพื่อน เมื่อผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุ มีเวลาอยู่กับรายการโทรทัศน์ก็จะใช้เวลาให้หมดไปกับการชมรายการต่าง ๆ สำหรับรายการโทรทัศน์ประเภทละคร กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจะให้การติดตามทั้งละครภาคกลางวันและกลางคืน

“ ดูตอนบ่ายกับตอนหัวค่ำ ตอนบ่ายพอทำอะไรต่ออะไรเสร็จพอดี ก็ถึงละคร แต่มันเคยฉายมาที่แล้ว เลยได้ดูตอนที่ไม่ได้ดู กลางคืน ดูทุกวันแต่ดูไม่จบ หลับก่อนทุกที ” (เสียม วาไรอะนิช : สัมภาษณ์ 1 พฤษภาคม 2542)

อย่างไรก็ตามเมื่อสอบถามกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุนั้น ก็ได้รับคำตอบว่า ตัดสินใจเลือกชมละครเรื่องหนึ่ง ๆ เพราะตัวแสดง แต่จะทำกรณีนั้นได้หากเป็นละครในช่วงหลังข่าว เพราะมีให้เลือกเยอะกว่า ในกรณีละครตอนบ่ายซึ่งเป็นละครที่น่ากลับมาก่ออากาศใหม่ กลุ่มเป้าหมายเลือกชมเพราะความเหงาเท่านั้น หากแต่ดูเป็นประจำจนเป็นความคุ้นเคย

“ ถ้าจะดู มันก็ต้องดูที่ดาราที่เก่ง ๆ ดัง ๆ แล้วที่ชอบ แต่ตอนกลางวันมันเลือกได้ที่ไหน มันมีอยู่ 2 ช่อง ตอนกลางวันค่อยเลือกได้ มันมีหลายเรื่อง ไม่ชอบใครก็ไม่ต้องดูเรื่องนั้นมัน ” (ปัญญา วงศ์ทองแก้ว : สัมภาษณ์ 19 พฤษภาคม 2542)

กลุ่มผู้ชมที่เป็นแม่บ้าน

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแม่บ้านจะมีเวลาว่างมากเช่นเดียวกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ แต่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแม่บ้านให้เหตุผลว่าไม่เคยอาศัยละครโทรทัศน์เป็นเพื่อนแก้เหงาในยามบ่าย และมักจะติดตามชมละครโทรทัศน์ในช่วงหลังข่าวมากกว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแม่บ้านเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์ได้แก่ ปัจจัยเรื่องตัวแสดง

“ สิ่งที่ทำให้ตัดสินใจดูละคร คือพระเอก – นางเอก ดูทั้งสองคนเลยนะ ว่าใครเล่นบ้าง โดยมากถ้าพี่ถูกใจ ก็ดูเลย แล้วก็อย่างถ้าเอาดาราดัง ๆ มาเล่นด้วยกันนะ พี่ดูแน่นอน อย่างที่เอาหมิว กับวิลลี่มาเล่น พี่ก็ดูเลย ” (วราภรณ์ จิตราภิรมย์ : สัมภาษณ์ 17 พฤษภาคม 2542)

นอกจากนี้ปัจจัยในเรื่องของเนื้อหาของละครก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแม่บ้าน เลือกชมและติดตามละครโทรทัศน์ โดยกลุ่มเป้าหมายประเภทนี้จะชื่นชอบและให้ความสนใจละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิต สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม เน้นหนักในทางอารมณ์ความรู้สึก

“ ชอบเรื่องที่ดูแล้วมีสาระนะ ไม่ค่อยชอบอะไรที่มีแต่เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ เท่าไหร่ ดูเหมือนกัน แต่ถ้าให้เลือกก็เลือกที่มันมีสาระดีกว่า เช่นเรื่อง พระจันทร์ลายกระต่าย ชอบดูเพราะเป็นละครที่

สอนให้วัยรุ่นทุกคนคิดให้รอบคอบ ก่อนที่จะทำอะไร ๆ ลงไป มันจะได้ไม่เกิดปัญหาที่หลัง วัยรุ่นน่าจะดู แต่คนที่ไม่ใช่วัยรุ่นก็ดูได้ เพราะว่าผู้ใหญ่ก็น่าจะดูเอาไว้สอนลูก ๆ หลาน ๆ ได้ “ (นภาพรพรณศิริวิเศษ : สัมภาษณ์ 15 พฤษภาคม 2542)

นอกจากนี้ปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถทำให้ผู้ชมที่เป็นกลุ่มแม่บ้านตัดสินใจชมละครโทรทัศน์ได้ คือ การประชาสัมพันธ์ละครโทรทัศน์ทางโทรทัศน์

“ จริง ๆ ก็ต้องดูก่อนว่ามีใครเล่นบ้างจริงไหม แต่ว่าปกติที่เลือกละครจากที่โฆษณา เพราะเราก็ดูได้เห็นว่าเราจะดูเรื่องไหน ตอนที่เขาโฆษณา เหมือนได้ดูตัวอย่างที่นี้เราก็เห็นแล้วว่าใครแสดงเรื่องมันน่าจะเป็นยังไงก็เดาได้แต่ไม่รู้เดาถูกมั้ยนะ อ้อหรือบางทีถ้าละครที่ฉากสวย ๆ ฟีก็เออดูซะหน่อย ชอบวิวสวย ๆ แต่ส่วนมาก ก็ถ้าน่าสนใจก็รอดูถ้าไม่น่าสนใจก็ไม่ดู ” (แน่งน้อย ม่วงทอง : สัมภาษณ์ 18 พฤษภาคม 2542)

กลุ่มผู้ชม	ปัจจัยที่ทำให้ติดตามชมละครโทรทัศน์			
	ตัวแสดง	เนื้อหา	การประชาสัมพันธ์	ความเหงา
1. นักเรียน	✓	✓	-	-
2. ข้าราชการครู	✓	✓	✓	-
3. พยาบาล	✓	✓	✓	-
4. ผู้ประกอบการค้า	✓	✓	✓	-
5. ผู้สูงอายุ	✓	-	-	✓
6. แม่บ้าน	✓	-	✓	-

✓ = เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์

- = ไม่ปรากฏว่าเป็นปัจจัยที่ให้ผู้ชมเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์

ตาราง 1 : แสดงปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเลือกชมละครโทรทัศน์

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงระหว่างผู้ชมกับตัวแสดงในละครโทรทัศน์ไทย

ความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงระหว่างผู้ชมและตัวแสดงในละครโทรทัศน์ คือการที่ผู้ชมรู้สึกผูกพันกับตัวแสดง โดยจะเป็นในลักษณะที่ว่า ผู้ชมจะตีความว่าชอบหรือไม่ชอบตัวแสดง และจะมีการแสดงออกเพื่อยืนยันความชอบและไม่ชอบนั้น อย่างไรก็ตามจากการวิจัยพบว่า ผู้ชมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กับตัวละคร เช่นเดียวกับมีความสัมพันธ์กับตัวแสดง หากแต่ความสัมพันธ์ที่มีต่อตัวละครนั้นมีผลสืบเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์กับตัวละครก่อน

จากการวิจัยความสัมพันธ์ที่ผู้ชมในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีต่อตัวแสดงนั้นสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมมีความสัมพันธ์กับตัวแสดงในละครโทรทัศน์คือ

1. ความสัมพันธ์ที่ผู้ชมมีต่อตัวละครในละครโทรทัศน์
2. ภาพลักษณ์ของตัวแสดง

ความสัมพันธ์ที่ผู้ชมมีต่อตัวละครในละครโทรทัศน์

A.M. Rubin & Perse (1987) กล่าวว่า การที่ผู้ชมมีความสัมพันธ์กับตัวละคร เป็นการรวมตัวกันของเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอารมณ์ และความรักที่ถูกนำเสนอออกมา บวกกับตัวแสดง และเน้นความเชื่อที่ว่า เรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ

ความเชื่อว่าการณ์ สถานที่และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในละครเป็นจริง

อย่างไรก็ตามก่อนที่ผู้ชมจะเชื่อว่าเรื่องราว เหตุการณ์ตลอดจนสถานที่ ๆ ปรากฏในละครเป็นจริงนั้นมีพื้นฐานมาจากการชมละครเรื่องนั้น ๆ เป็นเวลายาวนานจนเกิดความผูกพันกับเรื่องราว เหตุการณ์และสถานที่ และผูกพันกับตัวละคร จากการวิจัยพบว่าผู้ชมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะมีความสัมพันธ์กับตัวละคร โดยเชื่อว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในละคร ตลอดจนสถานที่และตัวแสดงมีอยู่จริง ซึ่งความเชื่อนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการชมละครโทรทัศน์เรื่องนั้นเป็นระยะเวลาอันยาวนานอย่างต่อเนื่อง

“ ยังไม่จบอย่างนี้แหละพี่ดีแล้ว อยากให้เรื่องนี้ฉายต่อไปเรื่อย ๆ ชอบทุกคนเลย ยาดูมาตั้ง แต่ ม. 6/12 ๆ ตอนนีัพวกัน (ตัวแสดงในเรื่อง) เข้ามหาวิทยาลัยแล้ว ก็ยังดูอยู่ชอบ ดูเขาเป็นเพื่อนรักกันดี แต่ว่าเขาชอบพีเชตต์ มากที่สุดนะ เขาเป็นหัวหน้า เข้มแข็งดี ใจกล้าด้วย แต่ชีวิตเขาน่าสงสาร ไม่มีแม่ แต่เขาก็เป็นคนดีได้ เพื่อนคนอื่น ๆ ก็มีบางคนทีนี้สยไม่ค่อยดี น่าจะเปลี่ยนนิสัยบ้าง นี่ยาว่าถ้าสอบเอ็นทีไม่ได้ยาจะไปเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยที่พวกพี่ ๆ เขาเรียน ส่วนใหญ่ดูทุกอาทิตย์คะ ติดแล้วพี่ อ้อใช่ ตอนนีเขาเรียนมหาวิทยาลัย มีอยู่คนหนึ่งนะ ไม่ดีซีโกง ชอบแก๊งพวกที่มาจากทับ 12 ยาไม่ชอบ นำให้พีเชตต์ต่อไปสักที ” (นันทิยา ไทยปาน : สัมภาษณ์ 22 พฤษภาคม 2542)

จะเห็นได้ว่าละครโทรทัศน์ที่สามารถทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับตัวแสดงส่วนใหญ่มักจะเป็นละครชุด และออกอากาศเป็นระยะเวลาสั้น เมื่อออกอากาศแรก ๆ ละครเหล่านี้อาจยังไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ชมมากนัก แต่เมื่อผู้ชมได้ชมอย่างต่อเนื่อง และมีระยะเวลาสั้น ผู้ชมจะรู้สึกเหมือนว่า ตัวละครเหล่านั้นมีตัวตนจริง สถานที่ก็มีจริง เช่นกรณีของคุณนันทิยา ที่จะไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่ปรากฏในเรื่อง หากสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่มหาวิทยาลัยในเรื่องไม่มีอยู่จริง เมื่อได้ชมละครอย่างต่อเนื่อง ผู้ชมจะผูกพันกับละคร และคิดว่าพวกเขาเป็นเสมือนเพื่อน ผู้ชมจะค่อย ๆ ซึมซับความเป็นตัวละครตัวนั้น มีความรู้สึกไปพร้อม ๆ กับตัวละคร และเกิดความรู้สึกเสียตายเมื่อละครจะต้องจบลงอย่างถาวร

การที่ละครโทรทัศน์มีการออกอากาศเป็นระยะเวลาสั้น จะทำให้ผู้ชมรู้สึกคุ้นเคยกับละครเรื่องนั้น และมีความผูกพันกับตัวละคร จากตัวอย่างของคุณกุลธิดา ชีวธนาสุนทร คุณกุลธิดา จะจินตนาการว่า ตนเองคุ้นเคยกับครอบครัวของสามพี่น้องในละครโทรทัศน์เรื่องสามหนุ่มสามมุม เหมือนอยู่กันเป็นเพื่อนบ้านกันมานาน จนกระทั่งคุณกุลธิดา

คุณ กุลธิดา ชีวธนาสุนทร กล่าวว่า ติดตามชมละครโทรทัศน์มาเป็นเวลานานตั้งแต่จำความได้ ละครโทรทัศน์ที่ทำให้เธอรู้สึกว่าผูกพันมาก คือ ละครโทรทัศน์เรื่องสามหนุ่มสามมุม คุณกุลธิดากล่าวว่า

“ จำไม่ได้ค่ะว่าติดตามสามหนุ่มสามมุมตั้งแต่เมื่อไรแต่รู้แต่ว่ามันนานแล้วชอบมากเลยคะดูประจำเลย ไม่อยากให้จบด้วย จำได้ว่าแรก ๆ ไม่ชอบบป (ทรงสิทธิ์) ที่เป็นพี่เอกเลยเลย จู้จี้ขี้นแต่พออยู่ไปนาน ๆ ก็รู้เลยว่าจริง ๆ แล้วใจดี แต่ว่าเขาทำเป็นที่ใหญ่แบบวางอำนาจไปอย่างนั้นเองหลัง ๆ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกของแต่ละคน ยิ่งชอบ สามคนเป็นพี่น้องที่น่ารักมากเลยคะ

หนูจะพยายามดูทุกตอน ไม่ให้พลาด ต้องดูให้ได้ทุกเสาร์ หนูชอบทั้งสามคนเลย ทั้งพี่เอก (ทรงสิทธิ์) พี่ศ (ศักดิ์สิทธิ์) แล้วก็พี่พี (ปฏิภาณ) อยากให้เขาเป็นพี่น้องกันจริง ๆ เหมือนกันนะ ตอนนี้นับแล้วก็เหงาเหมือนกัน ไม่รู้จะทำอะไรดีเย็นวันเสาร์ ความจริงน่าจะมึ่ต่อนะพี่นะ " (กุลธิดา ชิวธนาสุนทร : สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2542)

เมื่อผู้วิจัยซักถามต่อไปว่า รู้สึกอย่างไร กับ ตัวละครใน สามหนุ่มสามมุม คุณกุลธิดากล่าวว่า " ทั้ง เอกพล ทศพลและพีระพล เป็นพี่น้องที่น่ารักมาก นิสัยดีทั้ง 3 คน " และเมื่อผู้วิจัยซักถามว่า รู้สึกอย่างไรกับตัวแสดงที่รับบทบาทเป็นตัวละคร 3 ตัวนั้นคุณกุลธิดากล่าวว่า " ก็ยังคิดว่า จำได้ว่าแรก ๆ ไม่ชอบกบ (ทรงสิทธิ์) เลย จู้จู้ขี้น แต่พออยู่ไปนาน ๆ ก็รู้เลยว่าจริง ๆ แล้วใจดี แต่ว่าเขาทำเป็นพี่ใหญ่แบบวางอำนาจไปอย่างนั้นเอง หลัง ๆ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกของแต่ละคน ยิ่งชอบ แต่กับพี่แท่งกับพี่มอส เค้าตืออยู่แล้ว " (กุลธิดา ชิวธนาสุนทร : สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2542)

จินตนาการของผู้ชมขณะชมละครโทรทัศน์

จากการวิจัยพบว่า สิ่งที่สามารถพิสูจน์ว่าผู้ชมจะมีความสัมพันธ์กับตัวละคร โดยเฉพาะขณะที่ละครออกอากาศอยู่ คือการสังเกตได้จากการเรียกชื่อตัวละครนั้น ๆ แทนชื่อจริงของตัวแสดง นั่นเพราะขณะที่ละครออกอากาศ ผู้ชมจะมีการจินตนาการไปตามเรื่องราวที่เกิดขึ้นในละครโทรทัศน์ จนลืมความเป็นตัวแสดงตัวนั้นไปชั่วขณะ

" พี่ชอบกบ สุวนันท์ตั้งแต่เล่นเรื่องผยอง ตอนนั้นจำได้ว่าดูทุกวัน น่ารัก สวยสมชื่อ (ชื่อนางเอกในเรื่องคือ สวย) ตอนนั้นเวลาเม้าท์กับเพื่อน ๆ เรียกเค้าสวย สวย สวย แต่ตอนนี้ไม่เรียกแล้วนะ ตอนนี้อยู่ดูทุกเรื่องทีกับ สุวนันท์เล่น ก็ชอบนะ ต้องติดตาม เราชอบเขามากนี่นะ ก็ยังดูทุกเรื่องทุกตอน " (ปิยนางู แดงสุวรรณ : สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2542)

หลังจากที่ผู้ชมมีความสัมพันธ์กับตัวละคร ความสัมพันธ์ที่ผู้ชมมีต่อตัวแสดงก็ตามมากล่าวคือ เมื่อผู้ชมชมละครโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นระยะเวลาหนึ่ง ผู้ชมจะค่อย ๆ เริ่มซึมซับความเป็นตัวละคร เก็บเอาไว้และ จะมีความรู้สึกชอบและไม่ชอบตัวละคร และจะเข้าใจว่าคนที่มารับบทเป็นตัวละครนั้นคือตัวละครนั้นจริง ๆ

ประสบการณ์ของผู้ชม

จากการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ของผู้ชม มีผลทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงได้ โดยประสบการณ์ของผู้ชม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ชมเกิดการจินตนาการ และสร้างภาพเกี่ยวกับละครและตัวแสดงได้ชัดเจนขึ้น กรณีที่พบคือ ผู้ชมจะมีการจินตนาการไปตามเนื้อหา มากกว่าตัวละคร เพราะผู้ชมมีประสบการณ์ร่วมกับเนื้อหาในละครนั้น

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนคนหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะครอบครัว บรรยายภาคในครอบครัว และอุปนิสัยคล้าย ๆ กับมาวินในเรื่องทอฝันกับมาวิน แม้ว่าครอบครัวจะไม่ได้ร่ำรวยและสูญเสียแม่เหมือนมาวิน แต่บิดาของเขาก็ปฏิบัติต่อเขาเช่นที่บิดาของมาวินเป็น เมื่อเขาได้ดูละครเรื่องทอฝันกับมาวิน ทำให้เขาคิดว่ามาวินคือเขา และเขาคิดว่าอย่างน้อยเขาก็มีเพื่อน และเมื่อเห็นว่าวิธีการแก้ปัญหา สามารถทำให้มาวินมีความสุขขึ้น เขาก็ยึดเอาไว้เป็นแบบอย่าง และให้มาวินเป็นผู้นำทางความคิด

“ ชอบเรื่องทอฝันกับมาวินที่สุด ชอบพี่ฟลุคมากด้วย เป็นขวัญใจ เรื่องนี้เหมือนเลย จริง ๆ ที่บ้านก็ไม่ได้รวยเหมือนมาวินหรอก แต่พอมินิสัยเหมือนกันเลย โดนบังคับต้องทำโน่นทำนี่ตามใจเขา ขนาดแม่ยังช่วยอะไรไม่ได้เลย ดูทุกวันจนอยากให้พ่อดูด้วย จะได้เห็นว่าคุณอื่นก็ทำแบบเขาแล้วเป็นยังไง ที่ติดตามดูทุกวัน ก็อยากรู้ว่าพี่ฟลุคเขาจะทำยังไง จะกล้าขึ้นคำสั่งใหม่ ลุ้น ๆ เหมือนกัน บางทีอยากทำอะไรที่เขาทำแล้วทำสำเร็จ แต่ก็ยังไม่ค่อยกล้า แต่บางอย่างก็ทำไปบ้างนะก็ดีเหมือนกัน แต่บางอันก็โดนตำหนิ ผมแอบไปประกวดศิลปะ วาดรูป พ่อไม่ชอบเลย ขนาดวิชาเลือกพ่อยังให้เลือกช่างไฟฟ้ากับก่อสร้าง แต่ก็แอบไปประกวดจนได้ แต่ไม่ได้รางวัล ก็ไม่เป็นไร สะใจก็พอ บอกตรง ๆ เลยว่าเกลียดพ่อพี่ฟลุค (คุณนพพล โกรมารชุน , ในเรื่องทอฝันกับมาวิน) เกลียดสุด ๆ สงสัยเป็นเพราะว่าไม่ยอมให้ใครเป็นอย่างพอมั่ง ส่วนมาวิน สงสารเขา แต่ไม่ใช่มีแต่เราที่โซคร้าย แต่ยังไงก็เข้าใจนะว่าพ่อต้องรักลูกอยู่แล้ว ไม่ได้เกลียดพ่อตัวเองนะ แต่อยากให้ปล่อย ๆ ลูกบ้าง ถ้าจบเหมือนเรื่องทอฝันกับมาวินก็ดี ตอนนี้นับพี่ฟลุคก็ให้เป็นอันดับหนึ่งเลย ” (ดนตรี วงศ์ทองแก้ว : สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2542)

จะเห็นได้ว่า หากประสบการณ์ของผู้ชมกับเนื้อหาในละครโทรทัศน์มีส่วนคล้ายคลึงกันมากเท่าไร จะนำไปสู่การจินตนาการมากขึ้นเท่านั้น และในบางครั้งผู้ชมอาจคิดว่านั่นคือเรื่องราวของตน ในกรณีนี้ ผู้ชมจะมีความรู้สึกผูกพันกับตัวละครได้ไม่ยากนัก โดยจะรู้สึก ว่า ตัวละครนั้นเปรียบเสมือนเพื่อน และอย่างน้อย ผู้ชมก็ไม่ได้มีชีวิตเป็นอย่างนั้นเพียงลำพัง หากแต่ยังมีเพื่อน

การสร้างภาพลักษณ์ให้ตัวแสดง

Kenneth E. Boulding (1956) กล่าวว่าภาพลักษณ์ ต้องอาศัยการตีความหมายของตัวเอง ภาพลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงสิ่งที่เรารับรู้มา โดยผ่านกระบวนการเลือกสรรและให้ความหมายของสิ่งต่าง ๆ

จากการวิจัยพบว่า เมื่อผู้ชมชมละครโทรทัศน์และมีความสัมพันธ์ต่อตัวละคร แล้ว ผู้ชมจะมีการจินตนาการ ไปตามเรื่องราวที่เกิดขึ้นในละครโทรทัศน์ และจะเริ่มสร้างภาพให้กับตัวแสดงที่รับบทเป็นตัวละครตัวนั้น กล่าวคือ ผู้ชมจะมีการผสมผสานระหว่างตัวละครและตัวแสดง จนเชื่อว่าตัวแสดงนั้น มีลักษณะ ตลอดจนการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกับตัวละคร และการเกิดภาพลักษณ์ต่อตัวแสดงนั้น ๆ นอกจากการจินตนาการไปตามละครแล้วจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เสริมให้ผู้ชมสร้างจินตนาการจนเกิดภาพลักษณ์ต่อตัวแสดงได้คือ

การรับบทซ้ำ ๆ ในละครโทรทัศน์ของตัวแสดง

Horton และ Wohl (1956) พบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของปัจจัยหลาย ๆ ส่วน อันได้แก่รูปแบบพฤติกรรม การแสดงออกทางบทสนทนา เหล่านี้จะทำให้ผู้ชมเข้าใจพร้อมทั้งตีความในสิ่งที่ตัวละครได้พูด หรือกระทำออกมา ก่อนที่จะนำไปเก็บเป็นความรู้สึกทั้งด้านดี และไม่ดีต่อตัวแสดงนั้น ๆ

จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของตัวละคร มีผลต่อความเข้าใจ และการสร้างภาพต่อตัวแสดง จนเกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับตัวแสดง เนื่องจากผู้ชมเกิดความรู้สึก ดีและไม่ดี การที่ตัวแสดงมีพฤติกรรมซ้ำ ในละครหลาย ๆ เรื่อง ทำให้ผู้ชมเข้าใจตามที่เห็นในละคร ก่อนจะนำมาจินตนาการและสร้างภาพลักษณ์ให้ตัวแสดงนั้น ๆ ตามที่เห็นจากละคร

คุณกัลยา จุ่มมา อายุ 23 ปี ปัจจุบันประกอบอาชีพค้าขายดอกไม้สดอยู่ที่ตลาด เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี ติดตามชมละครโทรทัศน์มาแล้วประมาณ 10 ปี เป็นผู้หญิงที่ชื่นชอบ และเชื่อว่าแคทลียา แมคอินทอช เป็นคุณหนูอยู่ในแวดวงสังคมชั้นสูง เพราะภาพที่เห็นจากละครแทบทุกเรื่องเป็นเช่นนั้น คุณกัลยาบอกว่า

“ ชอบแคทลียามาก สวย ดูเรียบร้อยสมเป็นผู้ดีเลย พุดจาก็ดี อย่างว่าแหละนะ เขามั่นคุณหนูไฮโซ ๆ จะให้มาเหมือนเราได้ยังไง ทำไมถึงรู้ว่าเขาเป็นไฮโซนะเหรอ ก็ไม่เห็นหรือไง เขาออกจะรวย ดูในทีวีก็รู้แล้ว แต่งตัวสวย ๆ ไปงาน ใส่เพชรพวงนี้ รวยแล้ว แต่ไม่รู้เหมือนกันนะ ถ้าไม่รวยมาก สงสัยเขาจะเป็นพวกผู้ดี เสียตายอย่างเดียว ไม่น่าเป็นแฟนแท้ (คักดีสิทธิ์ แฟนทอง) เลย ไม่เหมือนกัน แฟนจนจะตาย แหม่มน่าจะหาแฟนได้รวยกว่านี้ แตกต่างกันเกิน ” (กัลยา จั๊ยมมา : สัมภาษณ์ 8 พฤษภาคม 2542)

กรณีของคุณนางเยาว์ แดงสุวรรณเป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจที่เกิดจากการย้ายภาพและบทบาทของตัวแสดงได้อย่างชัดเจน คุณนางเยาว์เป็นผู้สูงอายุคนหนึ่งที่ชอบคุณมนฤดีมาก และติดตามผลงานของคุณมนฤดีมาตลอด คุณนางเยาว์กล่าวถึงคุณมนฤดีว่า

“ ชอบมนฤดี เดี่ยวนี้ไม่ค่อยชอบใครหรอก วยรุ่นไม่ค่อยรู้จักเท่าไร พุดถึงมนฤดี เขาเป็นคนดีนะ เสียตายไม่ค่อยยอมสู้คน ยอมเขาอยู่ได้ ชอบตรงที่เขาเรียบร้อย พุดเพราะ มารยาทมีมนวลดี สงสัยเป็นคนดีเกินไปเลยโดนรังแกทุกเรื่อง ถามคนแก่ดูได้ย่าว่าชอบมนฤดีทุกคน เออเห็นเขาชอบลงข่าว ว่ามีแฟนเป็นผู้หญิง เป็นพวกทอมไซ้ใหม่ น่าเกลียด เรียบร้อยอย่างนั้นเป็น ทอมตรงไหน ” (นางเยาว์ แดงสุวรรณ : สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2542)

จากการสังเกตและค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่า ทั้งสองกรณีเกิดจากพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของตัวแสดงที่ปรากฏทางละครโทรทัศน์อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งจะเห็นได้ว่า ละครที่มีคุณแคทลียา แมคอินทอชรับบทเป็นนางเอกนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นบทเจ้าหญิง หรือไม่เช่นนั้นก็เป็นหญิงสาวสวย ที่มาจากตระกูลผู้ดี ร่ำรวยและอยู่ในสังคมชั้นสูงแทบทั้งสิ้น เช่นบทเจ้าหญิงจากละครเรื่องอยากหยุดตะวันที่ปลายฟ้า บทคุณหนูผู้ร่ำรวยจากเรื่องเพื่อเธอ และเรื่องรักแท้แค่ขอบฟ้า ส่วนกรณีของคุณมนฤดีก็เช่นกัน บทบาทที่ได้รับ เป็นบทหญิงสาวผู้นำสงสาร ต้องต่อสู้ชีวิต เป็นหญิงสาวที่เรียบร้อย เป็นนางเอกที่เป็นนางเอกจริง ๆ แทบทั้งหมดของละครโทรทัศน์ที่คุณมนฤดีได้รับ จะเป็นบทในลักษณะอย่างนี้ เช่น จากละครเรื่อง ดาวพระศุกร์ บ้านทรายทอง นางทาส เป็นต้น

คุณสมบุญณ์ พะชะให้เหตุผลในการสรุปและเชื่อว่าคุณตามพ์ ดัสกรมีนิสัยโหดร้ายว่า “ ตามพ์ ดัสกร จะว่าไปก็ไม่ถึงกับไม่ชอบ แต่รู้สึกว่ามันดู มันโกง มันฆ่าคนทุกเรื่อง เลวทุกเรื่องเลย ” (สมบุญณ์ พะชะ : สัมภาษณ์ 24 พฤษภาคม 2542)

คุณ พวงทอง ทิพย์สุวรรณกล่าวว่า “ จินตหรา น่ารัก นิสัยดี เรียบร้อย ไม่ใช่จิตใจ.....ไม่มัน เขาคงไม่ได้เป็นนางเอกตลกหรือ ” (พวงทอง ทิพย์สุวรรณ : สัมภาษณ์ 7 พฤษภาคม 2542)

คุณ เล็ก กัณทวณะกล่าวถึงคุณสุวัจณี ไชยมุสิกว่า “ ไม่ชอบ มันเสียงดัง อื้ออึ้งจิตตาย ไม่เห็นมันทำอะไร ผิดเสียงอย่างเดียว ” เมื่อผู้วิจัยแย้งว่าแท้จริงคุณสุวัจณีอาจไม่ได้เป็นเช่นนั้น นั่นอาจเป็นเพียงในละคร คุณเล็กก็ตอบว่า “ มันเหมือนกันแหละ ” (เล็ก กัณทวณะ “ สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2542)

แม้แต่นักแสดงเองก็เชื่อว่าภาพซ้ำ ๆ ของพวกเขาหรือเธอที่สื่อกระตุ้นให้ผู้ชมรับรู้ซ้ำ ๆ นั้น จะทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ และสร้างภาพลักษณ์ต่อตัวแสดงนั้น ๆ มีผลทำให้ผู้ชมเชื่อว่าเธอหรือเขาเป็นอย่างเช่นในละครจริง ๆ

“ เล่นละครมาหลายเรื่อง ส่วนใหญ่เหมียวจะรับแต่บทคนใช้ตลอด การเล่นเป็นคนใช้บ่อย ๆ คิดว่าคนดูคงติดใจกับบทคนใช้ของเราจริง ๆ นะ ” (ปวีณรัตน์ นาคสุริยะ : บทสัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 5 กุมภาพันธ์ 2542)

“ เชื่อมัยพอรู้ว่าจะได้เล่น บทบาทที่พลิกสุด ๆ แบบนี้ แหม่มตื่นตื่น อยากรู้เล่นมาก แหม่มทำงานละครไปตั้งแต่เดือน พ.ย.ปีที่แล้ว เลยคิดถึง ที่แรกค่อนข้างหวังว่า คนจะติดภาพแหม่มต้องเป็นนางเอกเรียบร้อยต้องเป็นเจ้าหญิง ไม่รู้ว่าคนจะชอบวีเปล่า ” (คัทลียา แมคอินทอช : บทสัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 29 ตุลาคม 2542)

ความสามารถทางการแสดงของตัวแสดง

ความสามารถทางการแสดง เป็นสาเหตุหนึ่งที่จะนำไปสู่กระบวนการสร้างความหมายให้ตัวแสดง ทำให้ผู้ชมสร้างภาพตัวแสดงขึ้นในจิตใจ และคิดว่าตัวแสดงนั้น มีลักษณะเหมือนในละคร

นอกจากนี้เมื่อตัวแสดงแสดงได้สมบทบาท ผู้ชมอาจจะเข้าใจได้ไม่ยากนักว่าทั้งชีวิตจริงของตัวแสดงและภาพที่เห็นในละครเป็นเรื่องเดียวกัน กรณีของ “ กัปตัน ” ภูวนศ หงษ์มานพที่รับบทเป็นผู้ชายขายตัวในละครเรื่อง บาปรัก ไปโรงพยาบาลแห่งหนึ่งเพื่อตรวจเลือด ก็ได้เกิดเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรู้สึกว่ในละครและชีวิตจริงของกัปตันเป็นเรื่องเดียวกัน

" นางพยาบาลชูปิ๊บกันเสียงจ๊อแจ แล้วหันมามองหน้ากับตัน ตลอดเวลา พอตรวจเลือดเสร็จพยาบาลคนหนึ่งก็รวบรวมความกล้าถามกับตันว่า " เออ...ไปเที่ยวผู้หญิงมาหรือคะถึงต้องมาตรวจเอ็ดส์ " กับตันก็ไม่นึกว่านางพยาบาลจะอินขนาดนี้ " (ภูธเนศ หงษ์มานพ : บทสัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ)

เมื่อตัวแสดงแสดงตามบทบาทที่ได้รับอย่างสมจริง และผู้ชมมีความรู้สึกร่วมไปกับการแสดงนั้นแล้ว ก็จะทำให้ผู้มีความสัมพันธ์ต่อตัวแสดง โดยผู้ชมจะเข้าใจหรือคิดว่าตัวแสดงนั้นเป็นอย่างไรในละครจริง ๆ ถึงแม้ความสัมพันธ์นั้นจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้น ๆ ก็ตาม

คุณอรอนงค์ เอี่ยมขำ กล่าวว่า " ตอนนั้นดูเรื่อง เสน่ห์นางจิ้ง พุดตรง ๆ เลยว่าพีเกลียดพิศมัยมาก รู้ก็รู้ว่ามันเป็นการแสดง แต่พีเกลียดอะ เค้าน่าเล่นดีเกินไป ช่วงนั้นอารมณ์มันพาไป ละครจบก็ยังไม่เลิก รู้สึกแย้ไปอีกพักหนึ่ง แต่พอละครจบไปซักพัก พีก็เฉย ๆ " (ออรอนงค์ เอี่ยมขำ : สัมภาษณ์ 16 พฤษภาคม 2542)

" คนจีนจะเชื่อว่าจอยเป็นนักแสดงจิ้งจริง ๆ " (ศิริลักษณ์ ผ่องโชค : บทสัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ข่าวสด 3 พฤษภาคม 2542)

นอกจากนี้ จากการวิจัยพบว่า ผู้ชมโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับตัวแสดง และอยากมีความสัมพันธ์จริง ๆ กับตัวแสดงที่ตนชื่นชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับตัวแสดงที่มีรูปร่างหน้าตาดี และมีวัยไม่ต่างจากตนมากนัก สิ่งที่พิศมัยได้ว่า รูปลักษณ์ของตัวแสดงมีผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงได้ คือการให้ความสำคัญกับตัวแสดง ราวกับว่ารู้จักตัวแสดงนั้นเป็นอย่างดี ตลอดจนการอยากกระทำ หรือการกระทำตามเลียนแบบตัวแสดง

" ชอบพีฟลุค หล่อ เท่ เก่ง ครบหมดเลย พีหนุ่ม (ศรธรรม) ก็ชอบ เก่งด้วย ผมดูเค้าตลอด อยากหล่อแบบเขาบ้าง (หัวเราะ) อยากเจอครับ อยากคุย " (อรรณพพงษ์ โพธิ์เพชร : สัมภาษณ์ 5 พฤษภาคม 2542)

คุณพุทธชาติ กล่าวว่า " ชอบเจมส์ เรื่องศักดิ์ ลอยชูศักดิ์ หล่อ สูง หุ่นดี ใช้ได้ สำคัญมันเป็นคนได้ด้วย บ้านเดียวกัน ตอนที่เครื่องบินตกที่นี้ ใจหายเหมือนกันนะ แต่เห็นในทีวีว่าไม่เป็นไร ก็โล่งใจเปราะหนึ่ง " (พุทธชาติ สุวรรณโชติ : สัมภาษณ์ 7 พฤษภาคม 2542)

รูปร่างหน้าตาของตัวแสดงมีผลต่อการดึงดูดให้ผู้ชมเกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง เพราะจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมสนใจและติดตามไม่ว่าจะเป็นชีวิตและการแสดงในละคร หากผู้ชมไม่ชอบตัวแสดงก็จะไม่ติดตามไม่สนใจ ซึ่งเรื่องรูปร่างหน้าตาตัวแสดงนั้นนอกจากผู้ชมโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นจะให้ความสนใจแล้ว ตัวนักแสดงเองก็ยิ่งให้ความสำคัญอีกด้วย

อย่างไรก็ตามรูปร่างหน้าตาของตัวแสดงเป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดผู้ชมให้เกิดความหลงใหลในตัวแสดง และรูปลักษณ์นี้ก็มีส่วนสำคัญในการเพิ่มความสมจริง และความน่าชมในละครโทรทัศน์อีกด้วย

" แอนเคียน้ำหนักมากที่สุดก็ประมาณ 50 กก. แต่ตอนนี้ลดลงมาเหลือ 47 กก. ก็จะออกกำลังกายและควบคุมน้ำหนัก เพราะช่วงนี้มีละคร คุณพ่อก็เลยบอกให้ไปลด ไม่งั้นออกจอแล้วจะตัวใหญ่ " (อลิษา ไล่ศัตรูไกล : บทสัมภาษณ์หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 4 กรกฎาคม 2543)

สรุปปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์

ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเลือกและติดตามชมละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ๆ ผู้ชมส่วนใหญ่มีเกณฑ์ในการเลือกชมละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ๆ ต่างกัน ผู้ชมบางคนอาจจะชื่นชอบเนื้อหาของเรื่อง บางคนอาจจะชอบตัวแสดงนำในเรื่องซึ่งนั่นเป็นความชื่นชอบส่วนบุคคล และจากการศึกษา ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมติดตามชมละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่งนั้น สามารถแบ่งได้ดังนี้

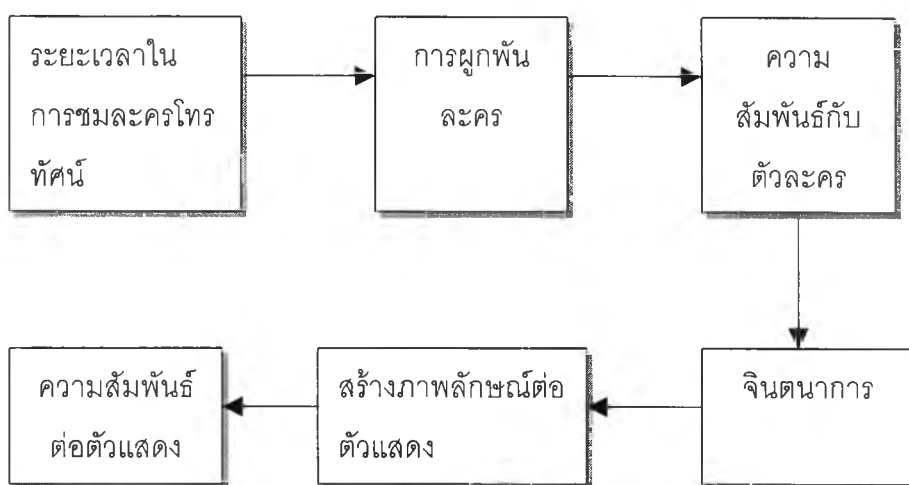
- 1.1 ปัจจัยในเรื่องของตัวแสดง
- 1.2 ปัจจัยในเรื่องของเนื้อหาที่น่าสนใจ
- 1.3 ปัจจัยในเรื่องของการโฆษณาประชาสัมพันธ์
- 1.4 ปัจจัยในเรื่องความเหงา

สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงระหว่างผู้ชมและตัวแสดงในละครโทรทัศน์

ปัจจัยที่สามารถทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงระหว่างผู้ชมและตัวแสดงในละครโทรทัศน์ได้นั้นแบ่งได้ดังนี้

1. ผู้ชมมีความสัมพันธ์กับตัวละคร

- 1.1 ผู้ชมเชื่อว่าเหตุการณ์ สถานที่และเรื่องราวที่เกิดในละครเป็นจริง
  - 1.2 ผู้ชมมีจินตนาการขณะชมละครโทรทัศน์
  - 1.3 ประสบการณ์ของผู้ชมที่มีต่อเนื้อหาในละคร
2. ผู้ชมสร้างภาพลักษณ์ต่อตัวแสดง
    - 2.1 การรับบทซ้ำ ๆ ในละครโทรทัศน์ของตัวแสดง
    - 2.2 ความสามารถทางการแสดงของตัวแสดง

ภาพแสดงแบบจำลองพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงระหว่างผู้ชมในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีและตัวแสดงในละครโทรทัศน์

จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงระหว่างผู้ชมต่อตัวแสดงนั้น เริ่มต้นมาจากการชมละครโทรทัศน์เป็นเวลาต่อเนื่อง จนทำให้ผู้ชมมีความผูกพันกับตัวละคร ซึ่งความผูกพันกับตัวละครนี้ เกิดขึ้นเมื่อผู้ชมเชื่อว่า เหตุการณ์ ตัวละคร และสถานที่ในละครเป็นความจริง นอกจากนี้ ผู้ชมก็จะมีจินตนาการไปตามเรื่องราวที่พบเห็นในละครอีกด้วย และเมื่อผู้ชมมีจินตนาการไปตามละครและมีความสัมพันธ์ต่อตัวละครแล้ว ผู้ชมจะจินตนาการว่าตัวแสดงน่าจะเป็นอย่างไรที่เห็นในละครโทรทัศน์ และจะเริ่มสร้างภาพลักษณ์ต่อตัวแสดงนั้นให้

เหมือนในละคร นอกจากจินตนาการจะทำให้ผู้ชมสร้างภาพลักษณ์ได้แล้ว การรับบทซ้ำ ๆ ในละครโทรทัศน์ และความสามารถในการแสดงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ชมสร้างภาพลักษณ์กับตัวแสดงนั้นได้ชัดเจนขึ้น และเมื่อผู้ชมมีภาพต่อตัวแสดงว่า ตัวแสดงคนนั้นร้ายหรือดี ผู้ชมชอบหรือไม่ชอบแสดงว่า ผู้ชมมีความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงกับตัวแสดงแล้ว อย่างไรก็ตาม แผนภาพดังกล่าวยังคงต้องทดสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป